

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss. En stärkt hästnäring för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa**Yttrande**

Region Gotland delar utredningens övergripande ambition om vikten av att stärka hästsektorn och öka tillgängligheten för fler, särskilt barn och unga. Samtidigt gör Region Gotland bedömningen att betänkandet i flera delar präglas av otydliga definitioner, bristande konsekvensanalyser och en sammanblandning av politikområden, vilket sammantaget riskerar att leda till orealistiska förväntningar på kommuner och regioner.

Region Gotland vill särskilt betona att förslagens möjlighet att genomföras behöver analyseras utifrån olika territoriella förutsättningar. Gotland är den enda regionen i landet som samtidigt är både region och kommun, samt en ö-region utan fasta landförbindelser. Detta innebär särskilda förutsättningar för styrning, ansvarsfördelning och resursprioritering.

Region Gotland ansvarar för flera politikområden i en och samma organisation samtidigt som de geografiska förutsättningarna begränsar skalekonomier och tillgänglighet. Vikten av tydlig styrning, avgränsningar och framförallt territoriella anpassningar i statliga förslag blir därför särskilt tydlig i en regionkommun och en ö-region som Gotland.

Region Gotland delar Länsstyrelsen i Gotlands läns bedömning att utredningen i flera delar utgör ett relevant underlag för vidare utveckling, men instämmer också i Länsstyrelsens bedömning att beredskaps- och totalförsvarsperspektivet behandlas i begränsad utsträckning i betänkandet. För en ö-region är frågor om tillgång till veterinärer och transporter och försörjningskedjor särskilt kritiska, och bör därför beaktas tydligare i den fortsatta beredningen av förslagen.

På Gotland, där ansvar för vattenförsörjning, tillsyn, näringslivsutveckling och föreningsstöd är samlat inom samma organisation, blir vattenfrågan en central styrnings- och prioriteringsfråga. Detta innebär att generella statliga ambitioner om utveckling av vattenintensiva verksamheter, såsom hästverksamhet, behöver föregås

av territoriella konsekvensanalyser som beaktar regional vattenbalans och försörjningstrygghet.

Region Gotland anser därför att flera av utredningens förslag kräver fördjupning, tydligare ansvarsfördelning och ett mer sammanhållet styrningsperspektiv innan nya åtaganden eller regeländringar kan övervägas.

1. Utredningens uppdrag och arbete

1.2 Avgränsningar och definitioner

1.2.1 Avgränsning och definition av hästnäringen

Region Gotland konstaterar att utredningen behandlar hästsektorn som en sammanhållen näring trots att den omfattar flera skilda verksamhetsformer. I en regionkommun som Gotland, där ansvar för näringsliv, folkhälsa, kultur, markanvändning och tillsyn finns inom samma organisation, förstärks behovet av tydliga definitioner och avgränsningar för att möjliggöra rättssäker styrning och prioritering. Hästsektorn rymmer bland annat:

- hobby- och fritidsutövning utan företagsform,
- ideell föreningsverksamhet, främst ridskolor,
- kommersiell näringsverksamhet i viss omfattning
- träningsverksamhet
- sport- och tävlingsanläggningar
- bolagsdrivna ridskolor, samt
- avel
- spel- och evenemangsrelaterade intäktsmodeller, bland annat kopplade till ATG.

Denna bredd innebär att sektorn inte entydigt kan jämföras med andra näringar inom regional näringspolitik, däri inkluderat jordbrukspolitik. Data från SCB och UC visar att majoriteten av hästrelaterade företag på Gotland har låg omsättning. Förekomsten av flera SNI-koder inom samma bolag visar också på ett mångsysslande med andra verksamheter som inte berör själva hästnäringen; blandat jordbruk, annan djurhållning, restaurang, stuguthyrning eller byggsektorn är exempel på verksamheter som kan utgöra andra intäktsdelar. Detta är relevant och viktigt att beakta vid prioriteringar och resursfördelning.

I detta sammanhang uppmärksammar Region Gotland att spel- och evenemangsrelaterade intäktsmodeller aktualiserar särskilda folkhälso- och ansvarsperspektiv. Kopplingar mellan spel, psykisk hälsa och spelberoende är väl belagda i andra sammanhang. Detta understryker behovet av att tydligt skilja mellan hästverksamhet som fritid, kultur och näring, och statligt reglerade spel- och intäktsmodeller vid bedömning av ansvar, styrning och prioriteringar.

Region Gotland vill även lyfta hästens roll inom kultur och attraktionskraft, särskilt kopplat till kulturarv, lantraser och kulturmiljöer. Detta är av särskild relevans på Gotland, där exempelvis gotlandsrusset och miljöer som Lojstahed har ett dokumenterat kulturhistoriskt värde. Dessa värden bärs i huvudsak av ideellt föreningsarbete och hanteras inom befintliga former för kultur- och föreningsstöd.

Enligt nationella gränsdragningar omfattas denna typ av verksamhet inte av kulturella och kreativa branscher (KKB).

Mot denna bakgrund bedömer Region Gotland att utredningens fortsatta arbete behöver utgå från tydligare definitioner av vad som avses med hästnäring i olika sammanhang samt en klarare åtskillnad mellan hobbyverksamhet, ideell föreningsverksamhet och kommersiell näring.

2. Utvecklingen i hästnäringen

2.2 Statistik och samhällsekonomiska beräkningar

2.9 Utredningens analys

Region Gotland delar utredningens redovisning av nationella samhällsekonomiska beräkningar, men vill understryka att dessa i begränsad utsträckning fångar regional genomförbarhet i en ö-region med småskaliga marknader och begränsade skalekonomier.

I en regionkommun med samlat ansvar för regional utveckling och kommunal service blir avvägningar mellan olika näringar särskilt tydliga, vilket talar för försiktighet med generella näringspolitiska sårlosningar.

Utredningen hänvisar till nationella samhällsekonomiska beräkningar som visar betydande omsättning inom hästsektorn⁴. Region Gotland konstaterar att dessa beräkningar i huvudsak bygger på konsumtionsbaserade modeller, där hushållens utgifter, spel och indirekta effekter inkluderas, snarare än på regionalt skalbara företag och varaktig sysselsättning.

Region Gotland delar utredningens bedömning att de ekonomiska konsekvenserna är svåra att överblicka. I en regionkommun som Gotland, där samma organisation bär både regionala och kommunala kostnader, kan även begränsade nya åtaganden få svårhanterliga kostnadseffekter. Detta förstärker behovet av tydliga prioriteringar och statlig finansieringsprincip.

För Gotlands del innebär detta att hästsektorns samhällsekonomiska betydelse behöver tolkas med försiktighet i ett regionalt utvecklings- och näringspolitiskt perspektiv, särskilt då det gotländska näringslivets utvecklingsbehov och behov av infrastrukturellt stöd redan är svåra att tillgodose.

Mot denna bakgrund bedömer Region Gotland att:

- satsningar på hästverksamhet i första hand bör hanteras inom fritids-, kultur- och idrottspolitik, samt
- näringspolitiska sårlosningar riskerar att skapa undanträngningseffekter i relation till andra näringar med större beredskaps-, sysselsättnings- eller tillväxtpotential.

3. Stärkt företagande och ökad sysselsättning

3.15 Veterinära frågor

Vad gäller de veterinära frågor som behandlas i betänkandet hänvisar Region Gotland till Länsstyrelsen i Gotlands läns yttrande, sidan 4.

3.19 Utredarens överväganden och förslag.

3.19.4 Bygglov och strandskydd - likställ förutsättningarna för hästverksamheter med andra areella näringar.

Gotland är idag ett av Sveriges jordbrukstätaste län med väsentlig andel livsmedelsproduktion. Region Gotland anser att de föreslagna förändringarna, vad gäller behov av bygglov eller strandskyddsdispens specifikt för hästhållningsbyggnader, skulle innebära en olämplig reglering utan den förväntade effekt som efterfrågas, samt riskerar otillbörlig konkurrens med livsmedelsproducerande verksamheter.

Undantaget från bygglovsplikt för byggnader med koppling till de areella näringarna härrör redan från byggnadslagen och ingår idag i den moderna plan- och bygglagstiftningen. Syftet var och är att byggnader avsedda för de areella näringarna inte ansågs lika berörda av frågor om tätbebyggelse och den övergripande planering (prop. 1947:131 s. 166).

Som utredningen redogjort för finns redan i dag en omfattande rättspraxis som gör gällande att byggnader för hästhållning, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kan vara eller inte vara ekonomibyggnader. Det avgörande är, så som nu framgår av den nya legaldefinitionen i 1 kap. 4 § PBL, om byggnaden ”behövs” för någon av de areella näringarna. I PBL sedan 1 december görs det klart att så kan vara fallet, se 9 kap. 36 § p. 3 PBL.

Det finns en mängd tänkbara byggnader med koppling till landsbygdsnäringar som inte behövs för den aktuella *areella* näringen – exempelvis slakterier, mejerier, växthus, fiskodlingsbyggnad, sågverk. Dessa är inte ekonomibyggnader i legal mening. Region Gotland menar att det är omotiverat att hästhållning, som enda lantbruksanknuten byggnadstyp utan direkt samband med areella näringar, skulle få en särställning i lagstiftningen och tvingas in i begreppet areell näring utan egentlig koppling.

Det finns goda skäl varför annat än ekonomibyggnader bör föregås av lovprövning. Önskemålet om hästhållningsverksamhet sker inte sällan i anslutning till bostadsbebyggelse. Region Gotlands bedömning är att det framstår som olämpligt att släppa kravet på föregående bygglovsprövning för dessa inom icke-detaljplanerade områden men där det ändå finns tätbebyggelse. Byggnader för djurhållning aktualiserar inte sällan frågor om lämplig markanvändning i fråga om spridning av lukt, allergener och bullerfrågor. Att släppa kravet på föregående prövning av sådana byggnader skulle motverka kommuners översiktliga planering och skyldighet att verka för en övergripande hållbar livsmiljö.

Region Gotland menar att en byggnad, anläggning, anordning eller åtgärd som behövs för en areell näring måste, för att få utföras utan strandskyddsdispens, även

för sin funktion, ligga inom strandskyddat område. I vilka situationer en hästhållningsverksamhet för sin funktion behöver ligga nära vattnet framgår inte.

4. Utbildningsbehov inom hästnäringen

4.14 Utredarens överväganden och förslag

Region Gotland stödjer utredningens förslag om stärkt kompetensförsörjning. För en ö-region med begränsad lokal utbildningsvolym och särskilda rekryteringsutmaningar är nationellt samordnade och flexibla utbildningslösningar särskilt viktiga, då lokala sårbarheter riskerar att bli kostsamma och svåra att upprätthålla inom en regionkommun med samlat ansvar.

Därutöver vill Region Gotland särskilt lyfta följande tillägg och förtydliganden:

- att utbildning och kompetensutveckling är centrala verktyg för att stärka kvalitet, säkerhet och långsiktig hållbarhet inom hästsektorn,
- att utveckling av utbildningsstrukturer och yrkesroller bör prioriteras framför generella skärpningar av regelverk,
- att en tydlig koppling mellan kompetens, ansvar och krav är central för proportionerlig och ändamålsenlig styrning, samt
- att fortsatt analys och förankring är nödvändig mot bakgrund av de brister i statistik och kunskapsunderlag som utredningen själv pekar på.

5. Möjligheter för fler att delta i hästverksamheter

5.7–5.8 Utredningens analys och överväganden

Region Gotland delar utredarens bedömning att hästverksamhet kan bidra positivt till folkhälsa, inkludering och jämställdhet. Samtidigt visar aktuell forskning att hästsporten också rymmer dokumenterade sociala risker som behöver beaktas i ett styrnings- och ansvarsperspektiv. Studier från svenska och nordiska lärosäten visar att makt- och beroendestrukturer inom hästsporten kan skapa utsatthet, särskilt för barn och unga⁷. Forskningen pekar även på förekomst av sexuella trakasserier och övergrepp, vilket understryker behovet av systematiskt och långsiktigt trygghetsarbete⁸.

Region Gotland hänvisar även till den regionala jämställdhetsstrategin⁹ för Gotland 2024–2027, där trygghet för barn och unga samt minskad utsatthet för våld är centrala mål.

Mot denna bakgrund gör Region Gotland följande förtydliganden och avgränsningar:

att social hållbarhet, trygghet och jämställdhet behöver hanteras inom ramen för befintliga styrsystem och tydlig ansvarsfördelning. I en ö-region med begränsade resurser är tydlig ansvarsfördelning och långsiktig styrning avgörande för hållbar effekt. I den nationella kontexten kan regeringen via regleringsbrev till berörda myndigheter både inom närings-, utbildnings- social- och folkhälsopolitik främja en

positiv utveckling och följa upp eller motverka den problematiska bild som forskningen här pekar på

- att förebyggande och systematiskt trygghetsarbete är en central förutsättning för hästverksamhetens sociala värden, särskilt i verksamheter som riktar sig till barn och unga, samt
- att dessa perspektiv inte bör användas som generella argument för utökade näringspolitiska stöd utan kräver tydlig koppling till styrning, uppföljning och ansvar.

6. Konsekvensutredning

6.5 Ekonomiska konsekvenser för kommuner och regioner

Region Gotland noterar att utredningen själv pekar på bristande statistik, jämförande data och otillräckliga kunskapsunderlag¹. För Gotlands del finns det behov av en uppdaterad anläggningsinventering, bättre data om faktiska behov och mer kvalitativa analyser inför eventuella nya åtaganden.

Avslutande bedömning

Region Gotland noterar att utredningen föreslår förändringar av regelverk kopplade till markanvändning. På Gotland, där mark är en begränsad resurs och där konkurrensen mellan jordbruk, vattenförsörjning, naturvård, energi, försvar, bostadsförsörjning och besöksnäring är särskilt påtaglig, behöver sådana förändringar föregås av fördjupade territoriella konsekvensanalyser.

Region Gotland bedömer att SOU 2025:58 utgör ett relevant underlag för fortsatt dialog och utveckling, men att flera förslag kräver ytterligare analys, tydligare ansvarsfördelning och förankring innan de kan omsättas i praktiken på regional och kommunal nivå. Detta är särskilt relevant då flera av utredningens förslag kan innebära nya eller utökade åtaganden för kommuner och regioner.

Region Gotland delar utredningens ambition att stärka hästsektorn och öka tillgängligheten på ett hållbart sätt. Samtidigt bedömer Region Gotland att utredningens förslag i sin fortsatta beredning behöver beakta territoriella skillnader i styrning, ansvarsfördelning och genomförandeförmåga.

Som regionkommun och ö-region verkar Gotland inom en styrmodell där regionala och kommunala uppdrag är samlade i en och samma organisation och där geografiska förutsättningar påverkar kostnader, tillgänglighet och skalekonomier. Detta innebär att generella lösningar och nya åtaganden på Gotland kan få andra och mer svårhanterliga konsekvenser än i fastlandsregioner.

För en ö-region utan alternativa försörjningslösningar förstärks sambandet mellan vattenförsörjning, beredskap och verksamhetsutveckling. Region Gotland bedömer därför att vattenfrågan är en relevant del av den samlade konsekvensbedömningen vid fortsatta överväganden om hästsektorns utveckling.

Region Gotland vill även peka på den pågående statliga utredningen *Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling* (SVESAM, dir. 2024/69)¹⁰, som betonar behovet av ett mer sammanhållet och territoriellt anpassat angreppssätt i den nationella politiken för regional och landsbygdsutveckling. Gotland som en resurssvag ö-region med samma

systemansvar för både regionala och kommunala frågor som fastlandsregioner och fastlandskommuner är direkt beroende av att staten tydligare håller samman och finansierar väsentliga förändringar inom och mellan politikområden. Region Gotland bedömer därför att de frågor som aktualiseras i Hästutredningen utgör ett tydligt exempel på vikten av att statliga förslag utformas med hänsyn till olika platser faktiska förutsättningar.

Mot denna bakgrund anser Region Gotland att fortsatta ställningstaganden bör präglas av tydliga avgränsningar, realistiska förväntningar på regional och kommunal nivå samt ett styrningsperspektiv som möjliggör långsiktigt hållbar implementering och finansiering även i regioner med strukturellt avvikande villkor.

Fotnoter / källhänvisningar

¹

SOU 2025:58 – En stärkt hästnäring, kapitel 2 och 6 (utredningens egna bedömningar av bristande statistik och otillräckliga kunskapsunderlag).
Statens offentliga utredningar, 2025.
Identifiering: SOU 2025:58
Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/01/sou-202558/>

²

SOU 2025:58 – En stärkt hästnäring, kapitel 1 (uppdrag, avgränsningar och definitioner av hästnäringen).
Identifiering: SOU 2025:58
Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/01/sou-202558/>

³

Region Gotlands egna analyser av hästrelaterade företag och verksamheter, baserat på regional företagsstatistik, utbetalda stöd och interna sammanställningar (2025–2026).
Diarienummer: Intern handling, Region Gotland.

⁴

SOU 2025:58 – En stärkt hästnäring, kapitel 2 (samhällsekonomiska beräkningar av hästsektorns omsättning, baserade på konsumtions- och indirekta effekter).
Identifiering: SOU 2025:58
Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/01/sou-202558/>

⁷

Malmö universitet, Sociala medier omformar hästsporten – forskning om makt- och beroendestrukturer samt barns och ungas utsatthet inom hästsporten.
Diarienummer: Ej tillämpligt (akademisk publikation)
Länk: https://mau.se/nyheter/Sociala_medier_omformar_hastsporten/

⁸

Svenska Ridsportförbundet, Ny studie om sexuella trakasserier och övergrepp i hästsporten (2025).
Diarienummer: Ej tillämpligt (organisationsrapport)
Länk: <https://ridsport.se/nyheter/trygghet/nyheter-trygghet/2025-10-30-ny-studie-om-sexuella-trakasserier-och-overgrepp-i-hastsporten>

⁹

Jämställdhetsstrategi för Gotland 2024–2027.
Länsstyrelsen i Gotland län.
Diarienummer: RS 2023/4983
Länk: <https://gotland.se/utveckla-gotland/jamstalldhet>

¹⁰

SOU 2025:85 – Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (delbetänkande).
Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (SVESAM).
Statens offentliga utredningar, 2025.
Identifiering: SOU 2025:85
Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/06/sou-202585/>

Vanligast förekommande SNI-koder inom hästnäringen på Gotland är 93191 Tävlings- och dressyr, 1430 Uppfödning av hästar och andra hästdjur, 1500 Blandat jordbruk, 1620 Stödverksamhet avseende husdjurskötsel, 85510 Sport och fritidsutbildning. Dessa kombineras dels sinsemellan, dels med verksamheter inom odling, annan djurhållning, bygg, tillverknings- och tjänstesektorn samt restaurang eller boende.
På Gotland finns 151 företag med koppling till hästnäring registrerade enligt UC och SCB.

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
Ordförande Regionstyrelsen

Stefan Hollmark
Regiondirektör